

הקשר הנפלא בין אלול חודש התשובה שכנגד שבט גד לאליהו הנביא משבט גד שמחזיר את ישראל בתשובה

כדרכו בקודש הוסיף על כך רמז נפלא, שכל הפסוק כפי שכתוב בתורה: "רא"ה אנכי נתן לפניכם היום ברכ"ה וקל"ה", עולה בגימטריא בדיוק כמו הפסוק (תהלים פא-ד): "תקעו בחדש שופ"ר", והרי זה מתאים להפליא למה שכתב ב"מטה משה" (סימן תשעח), שמפסוק זה "תקעו בחדש שופ"ר" למדנו שצריך לתקוע בשופר חודש שלם שהוא חודש אלול.

יומתק לצרף מה שהוסיף ה"צבי לצדיק" (בסוף הפרשה) רמז נפלא על חודש אלול בפסוק: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכ"ה", כי רא"ה נוטריקון אלול ראש השנה, וג' תיבות הללו אלול ראש השנה בגימטריא כתיב"ה וחתים"ה טוב"ה, לרמז שבזכות שמתעוררים בתשובה בחודש אלול זוכים בימים הנוראים לכתובה וחתומה טובה וכל הברכות.

הרמז הנפלא על חודש אלול בשם גד שנתנה לו לאה

במאמר זה ברצוננו לצאת למסע של התבוננות, על מה שבחר הקב"ה דוקא בחודש אלול לחודש של תשובה, כי הן אמת שהוא יוצא בסוף השנה לפני ימי הדין בחודש תשרי, אולם כלל ידוע הוא שאין שום דבר במקרה, וכל חודש יש לו סגולה מיוחדת למה שקבע לו הקב"ה, כמו למשל חודש ניסן שהוא מסוגל לגאולה, כמבואר בגמרא (ראש השנה יא): "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל". ובכן ראוי להתבונן על הקשר הפנימי בין חודש אלול למצות התשובה.

פתח דברינו יאיר לבאר ענין זה על פי מה שכתב ה"בני יששכר" (אלול מאמר א אות ח) כי חודש אלול הוא כנגד שבט גד, והרי זה בהתאם לשיטתו בכל הספר ומקור הדבר ב"שערי אורה" (שער ה), כי י"ב חודשי השנה החל מחודש ניסן עד חודש אדר, מכוונים כנגד י"ב השבטים לפי סדר הדגלים שהלכו במדבר: ג' חדשים הראשונים ניסן אייר סיון, הם כנגד דגל א' יהודה יששכר זבולון, ג' חדשים תמוז אב אלול, הם כנגד דגל ב' ראובן שמעון גד, ג' חדשים תשרי חשוון כסליו, הם כנגד

פתיחת הפרשה "ראה" נוטריקון אלול ראש השנה

הנה מה טוב ומה נעים לפתוח בדברות קדשו של ה"צבי לצדיק" להגה"ק רבי צבי אלימלך מבלאז'וב זי"ע (פרשתנו בדיבור הראשון), כי בפתיחת פרשתנו פרשת ראה שאנו קוראים בכל שנה בהתחלת חודש אלול, בשבת שמברכים בה חודש אלול, או כמו בשנה זו בשבת שחל בה ראש חודש אלול, יש בה רמז נפלא על חודש אלול בפסוקים (דברים יא-כ): "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכ"ה וקל"ה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום".

ומבאר הענין בזה על פי הידוע כי תיבת "היום" היא רמז על ראש השנה, כמו שכתוב (איוב א-ו): "ויהי היום ויבאו בני האלהים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם". ודרשו בזוהר הקדוש (פרשת בא לב): "ויהי היום, דא ראש השנה, דקוב"ה קאים למידן עלמא". פירוש: "ויהי היום" זה ראש השנה, שהקב"ה עומד לדון בו את העולם, אשר אז באים "בני האלהים" - המקטרגים במדת הדין והשטן בראשם לקטרג ח"ו על ישראל.

זאת ועוד ידוע מה שנהגו בכל תפוצות ישראל לתקוע בשופר בכל חודש אלול כדי להתעורר בתשובה, כמו שכתב ה"טור" (או"ח סימן תקפא): "התקינו חכמינו ז"ל שיהו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג-ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו".

וזהו רמז הכתוב: "ראה אנכי נותן לפניכם היום" ברכ"ה וקל"ה". פירוש, אני נותן "לפניכם היום", לפני ראש השנה שנקרא "היום", את חודש אלול לעשות בו הכנה לקראת ראש השנה, שיש בכך ברכ"ה או ח"ו להיפך. ומפרש ואומר: "את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום", אם תקדימו לשמוע בחודש אלול את קול השופר שצוה הקב"ה לשמוע בראש השנה הנקרא "היום", כדי להתעורר בתשובה עוד בחודש אלול, תזכו בראש השנה לשנה טובה ומבורכת.

לקראת שבת קודש פרשת ראה הבאה עלינו לטובה, שהיא שבת ראש חודש אלול, דבר בעתו מה טוב להתבונן בחסד הגדול שעשה הקב"ה עם ישראל עם קדשו, בניו החביבים, להקדיש להם מדי שנה בשנה את חודש אלול המיוחד לתשובה, כדי לתקן בו את כל מה שחטאנו ופגמנו במשך כל ימי השנה, והרי זה בגדר הכנה לימים הנוראים בחודש תשרי, החל מראש השנה שכל באי עולם עוברים לפני הקב"ה כבני מרון, לתת דין וחשבון על כל המעשים מהשנה שעברה, וכלה ביום הכיפורים שעם התשובה הראויה הוא יום של סליחה מחילה וכפרה.

וכבר הפליא הפייטן האלקי הקדוש רבי אמנון ממגנצא זצ"ל, לבטא את המשפט הקשה שכל אחד צריך לעבור בימים הללו, בפיוט "ונתנה תוקף" שיסד לפני פטירתו:

"בראש השנה יתבונן וביום צום כיפור יחתמו, כמה יעברון וכמה יבראון, מי יחיה ומי ימות, מי בקצו ומי לא בקצו, מי במים ומי באש, מי בחרב ומי בחיה, מי ברעב ומי בצמא, מי ברעש ומי במגפה, מי בחניקה ומי בסקילה, מי ינוח ומי ינוע, מי ישקט ומי יטרף, מי ישלו ומי יתיסר, מי יעני ומי יעשר, מי ישפל ומי ירום".

הנה כי כן כשאנו שומעים על כל האסונות והדברים הנוראים העוברים עלינו במשך כל ימי השנה, וביודענו באמונה אמיתית שכל הדברים הנוראים נקבעים בראשית השנה, לב מי לא יפחד וירעד, הלא אפילו על צדיק גמור כבר אמר החכם מכל אדם (קהלת ז-ט): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", על אחת כמה וכמה אנו בני אדם פשוטים שצריכים להתמלא פחד ורעדה מיום הדין.

לכן הקדים הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו לתת לנו בסוף השנה חודש של תשובה בחודש אלול, כדי שנתחיל לעשות תשובה כראוי כבר בחודש זה, ועל ידי זה נזכה להשלים את התשובה באופן נעלה בעשרת ימי התשובה מראש השנה עד יום הכיפורים, ובזכות זה נזכה לכתובה וחתומה טובה.

**חודש התשובה אלול הוא כנגד שבט גד
שיצא ממנו אליהו הנביא שמחזיר את ישראל בתשובה**

**מאור עינים: "הנני שולח לכם את אליהו הנביא"
גם בגלות שולח אותו הקב"ה להחזיר את ישראל בתשובה**

**ה"ישמח משה" זכה לראות בסיום תפלת שמונה עשרה
איך אליהו הנביא עומד ומקריב את קרבן התמיד**

**מאור עינים: "כל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים
הוא על ידי בחינת אליהו שהוא המבשר לכל דבר"**

(תהלים קיג-ט) א"ם הבני"ם שמח"ה הללוי"ה". לפי דרכנו יש לבאר הענין בזה על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת ויצא קמ"ד): "מושיבי עקרת הבית, דא רחל דאיהי עקרא דביתא, אם הבנים שמחה, דא לאה". ויש לומר הרמז בזה, כי אם הבנים שהיא לאה, שמחה על שנתנה את זלפה לאשה ליעקב, וכל כך למה כי א"ם הבני"ם שמח"ה הללוי"ה בגימטריא מז"ל אלול בתול"ה, שמזיווג זה נולד גד שהוא כנגד חודש אלול המיוחד לתשובה.

**"בא גד" בא אליהו הנביא
שעתיד לגדע את עובדי כוכבים**

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הקשר הפנימי בין שבט גד לחודש אלול, מדוע זכו דוקא שבט גד שקבע הקב"ה את חודש התשובה בחודש אלול שהוא כנגדם, על פי מה שדרשו במדרש (בר"ע עא-ט): "ותאמר לאה בא גד... בא מי שעתיד לגדד משתינת של עובדי כוכבים, ומנו אליהו". פירוש, אליהו הנביא בא משבט גד, שעתיד "לגדד" דהיינו לקצץ את התשתית של אומות העולם. וממשיך המדרש: "אליהו משל מי [מאיזה שבט היה]... רבי נהוראי אמר, משל גד היה, הדא הוא דכתיב (מלכים א' יז-א) ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד... מאי חזית לומר כן, אמר ליה דכתיב [בנחלת בני גד] (יהושע יג-כה) ויהי להם הגבול יעזר וכל ערי הגלעד".

אמנם לכאורה יש לתמוה ממה שמצינו סתירה לכך שאליהו הנביא הוא כהן, כי הוא פנחס בן אלעזר שהקב"ה הבטיח לו ברית שלום שיחיה לעולם, כמו שכתוב בפרשת פנחס (במדבר כה-יא): "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל, בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום". ופירש בתרגום יונתן: "האנא גזר ליה ית קימי שלם, ואעבדיינה מלאך קיים ויחי לעלמא, למבשרא גאולתא בסוף יומיא". פירוש: הריני גוזר לו את בריתי שלום, ואעשה אותו מלאך קיים ויחיה לעולם, לבשר על הגאולה באחרית הימים.

שהקב"ה גומל בו דלים, לקבל את החוטאים שהם בבחינת דלים בתשובה.

הנה מה טוב לבאר בזה מה שפירש רש"י: "בא גד, בא מזל טוב". וצריך ביאור למה אצל גד יש מזל טוב יותר משאר השבטים. אך לפי האמור יש לומר שרמזה בכך על חודש אלול, על פי מה שכתב ה"בני יששכר" (אלול מאמר א אות ג) לפרש הכתוב (משלי יח-כב): "מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה". שהוא רמז על חודש אלול שמזלו בתולה שהיא אשה. וזהו שאמר "מצא אשה", כשזוכה איש ישראל לבוא לחודש אלול שמזלו בתולה, "מצא טוב", הרי הוא זוכה להבחין מהו הטוב האמיתי שראוי לעשות, ומהו הרע שצריך לתקן בתשובה, "ויפק רצון מה", להמשיך הרצון העליון המתגלה בחודש אלול לקבל את ישראל בתשובה.

לפי זה יש לומר כי זהו שפירש רש"י מה שאמרה לאה: "בא גד" - בא חודש אלול שהוא בבחינת ג"ד נוטריקון ג'ומל ד'לים, שהקב"ה מקבל את החוטאים הדלים בתשובה, והוסיף לפרש "בא מזל טוב", שבזכותו הגיע חודש אלול שהוא בבחינת "מצא אשה מצא טוב", שזוכה האדם לגלות מהו הטוב האמיתי.

על פי האמור יפתח לנו פתח לבאר גם כן מה שפירש רש"י בשם מדרש אגדה: "בא גד, שנוולד מהול", מבואר מזה שמכל השבטים רק גד נולד מהול, שהרי מטעם זה קראה אותו לאה גד. ויש לבאר הענין בזה על פי מה שכתב "בעל הטורים" (פרשת נצבים), כי חודש אלול רמוז בפסוק (דברים ל-א): "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך" - א'ת ל'בבך ו'את ל'בב ראשי תיבות אלול. לפי זה יש לומר כי מטעם זה סיבב הקב"ה שגד נולד מהול, כדי לעשות בכך פועל דמיון לחודש אלול שהוא כנגד שבט גד, שעתיד הקב"ה למול בו את לבב ישראל לעורר אותם לתשובה.

יומתק לבאר בזה הרמז שכתב ה"בני יששכר" (אלול מאמר א אות ב): "מז"ל אלול בתול"ה בגימטריא

דגל ג' אפרים מנשה בנימין, ג' חדשים טבת שבט אדר, הם כנגד דגל ד' דן אשר נפתלי.

נמצא לפי זה כי חודש אלול שהוא החודש השישי מחודש ניסן, הוא מכוון כנגד שבט גד שהוא השבט השלישי בדגל הב', והשבט השישי לפי סדר הדגלים, וכן כתב רבי צדוק הכהן ז"ע ב"פרי צדיק" (לר"ח אלול אות ג) בשם האריז"ל: "והאר"י הקדוש שחשב י"ב החדשים כנגד י"ב השבטים, חשב חודש אלול כנגד שבט גד".

הנה מה טוב ומה נעים לרמז ענין זה במה שכתוב בלידת גד בפרשת ויצא (בראשית ל-ט): "ותרא לאה כי עמדה מלדת ותקח את זלפה שפחתה ותתן אותה ליעקב לאשה, ותלד זלפה שפחת לאה ליעקב בן, ותאמר לאה בא גד ותקרא את שמו גד". והנה במה שאמרה לאה "בא גד" נמסר במסורה כתיב וקרי, הכתיב הוא מילה אחת "בָּגָד", והקרי הוא ב' מילים "בָּא גָד" באות א'.

ופירש רש"י: "בא גד, בא מזל טוב... ומדרש אגדה שנוולד מהול, כמו (דניאל ד-יא) גָדוּ אֵילָנָא [קצו את האילן], ולא ידעתי על מה נכתב תיבה אחת". פירוש, למה הכתיב הוא תיבה אחת "בגד". לכן פירש רש"י בפירוש הב' שהוא מלשון בגידה, שהרגישה לאה קצת בגידה שנשא את זלפה, אולם ברור שדבר זה עדיין צריך ביאור, שהרי לאה עצמה נתנה ליעקב את זלפה לאשה.

**ג"ד נוטריקון ג'ומל ד'לים לרמז
שהקב"ה מקבל בתשובה באלול**

רחש לבי דבר טוב לבאר הענין בזה על פי מה שכתב ב"צמח צדיק" להרה"ק רבי מנחם מענדיל מוויז'ניץ זצ"ל (חודש אלול) בלשון קדשו: "החודש הזה לפי סדר הדגלים מיוחס לשבט גד, כי הוא זמן התשובה לתקן מה שעויות כל השנה, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו מקבל התשובה, ולכן הוא מיוחס לג"ד שהוא ראשי תיבות ג'ומל ד'לים". פירוש, הקב"ה גומל חסדים עם הדלים שהם החוטאים לקבלם בתשובה, כמו שאנו אומרים בסליחות: "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך".

מעתה יאירו עינינו להבין מה שאמרה לאה אמנו, כשראתה ברוח הקודש שבזכות שבט גד שהוא כנגד חודש אלול יזכו ישראל לחודש של תשובה, לכן טמנה בדבריה רמז נפלא על כך באומרה "בגד" שיש בזה שתי משמעויות, כי לפי הכתיב הוא "בָּגָד" שהוא לשון בגידה, לרמז שאפילו אם ח"ו "בָּגָד" אחד מישראל בה' שחטא כנגדו, הנה לפי הקרי הוא "בָּא גָד" - בא חודש אלול, שהוא בבחינת ג"ד נוטריקון ג'ומל ד'לים,

הנה כי כן לפי הפירוש של ה"ישמח משה" הרווחנו להבין גם כן ביאור המדרש: "ויכפר על בני ישראל, וכיפר על בני ישראל לא נאמר, אלא ויכפר, שעד עכשיו לא זז, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים". הכוונה בזה על קרבנות התמיד שאליהו עומד ומקריב בבית המקדש גם בעת חורבנו, ועל ידי זה הוא מביא כפרה על ישראל עד שיחיו המתים.

ה"ישמח משה" ראה את אליהו מקריב את התמיד בבגדי כהונה

יש להוסיף פרפרת נאה, כי מה שפירש ה"ישמח משה" "ויכפר על בני ישראל" שהכוונה בזה על דברי הרמ"ע מפאנו שאליהו מקריב תמיד בכל יום, יש לו קשר לסיפור מופלא שזכה לראות בעיניו הקדושות איך אליהו הנביא מקריב את התמיד, כמו שהביא נכדו ה"ייטב לב" זי"ע בענין זה (פרשת אמור ד"ה ומקובלני):

"ומקובלני ממורי זלה"ה בעל המחבר ספר ישמח משה ותשובת השיב משה, כי פעם אחת אחר שסיים תפלת י"ח עלה בלבו להתפלל, לראות הדבר הנ"ל האמור בעשרה מאמרות, ועם לבבו אמר, אולי קיימא לי שעתא ואזכה לראותו, ותיכף התפלל על זה, ומילא ה' שאלתו, וראה עין בעין את אליהו מלושב בבגדי כהונה, עומד ומקריב התמיד כסדרו."

בקונטרס "תהלה למשה" (דף כח:) מביא הוספה על כך מה שסיפר לו חמיו ה"ייטב לב", כי אחרי ששמע מה"ישמח משה" הענין הנזכר שראה את אליהו מקריב את התמיד, שאל אותו: "אם היה אליהו מלושב בשעת הקרבה בשמונה בגדים ככהן גדול או בארבעה בגדים ככהן הדיוט, והשיב לו [שהיה לבוש] רק בארבעה."

ונראה להוסיף תבלין לסיפור נפלא זה, על פי מה ששינוי בגמרא (ברכות כו:): "תפלות כנגד תמידין תקנום". פירוש, אנשי כנסת הגדולה תיקנו תפלת שמונה עשרה כנגד קרבנות התמידים, תפלת שחרית כנגד תמיד של בוקר, תפלת מנחה כנגד תמיד של בין הערבים, תפלת ערבית כנגד אברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב וקרבים והולכים כל הלילה. ויש לומר שמטעם זה תיקנו להתפלל אחרי סיום תפלת שמונה עשרה: "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו", שנזכה להקריב שם את קרבנות התמיד בפועל ממש.

והנה כאשר נצרף החידוש הגדול של הרמ"ע מפאנו שאליהו מקריב את קרבנות התמיד גם בגלות, יש לומר כי מה שאמרו בגמרא: "תפלות כנגד תמידין תקנום", הכוונה בזה שכאשר

צמח צדיק: בשם ג"ד שהוא כנגד חודש אלול רמוז ג'זמל ד'לים שהקב"ה גומל דלים לקבל את החוטאים בתשובה

לאה אמרה בלידת ג'ד "בגד", אפילו אם אדם בגד ח"ו בה"בא ג'ד", בא חודש אלול שאפשר לתקן בתשובה

רש"י מפרש: "בא ג'ד, בא מזל טוב", רמז על חודש אלול שמזלו בתולה ונאמר עליו: "מצא אשה מצא טוב"

"אליהו הנביא זכור לטוב", על שמחזיר את ישראל בתשובה בחודש אלול שהוא בכחינת "מצא אשה מצא טוב"

המדרש בלשון קדשו: "ונראה לי דרומז למה שכתב בעשרה מאמרות דאף עתה בזמן הגלות, אליהו שהוא פנחס מקריב תמידין בכל יום על ידי שהוא חי לעולם".

נרחיב לבאר דבריו הקדושים על פי מה שמצינו חידוש גדול ב"עשרה מאמרות" למקובל האלקי הרמ"ע מפאנו (מאמר אם כל חי חלק ג סימן כג), שגם עתה אחרי חורבן בית המקדש אליהו הנביא שהוא כהן מזרע אהרן, עומד בבית המקדש ומקריב קרבנות התמיד כסדרם, הנה הדברים בלשון קדשו:

"אליהו שהוא מזרע אברהם, משורש פנחס, שעמד בסיני וזכה לברית שלום ועודנו חי, על כן הוא מטפס ועולה ללמד זכות, מטפס ויורד עם הצדיקים... ואמרו עליו שהוא מקריב תמידין בבית המקדש אף על פי שהוא שמם, שהי (מגילה כח.) בקדושתו עומד, ואתיא כי הא דתנינן בסוף עדיות (פ"ח מ"ו) מקריבין אף על פי שאין בית. ואפשר שנגנזו לו קופות מתרומות הלשכה כדי שיהיו באים משל ציבור. ואינו רחוק להאמין שיהיו אבות העולם עומדים על גביו למעמד, והימן אסף וידותון משוררים, ומעורות הקדשים דכתיב בהו (ויקרא ז-ח) לו יהיה, אמרו שהוא עושה מגילות מגילות וכותב זכיותיהם של כל אחד מישראל".

לפי זה מבואר היטב הפירוש של ה"ישמח משה" על מה שכתוב על פנחס זה אליהו: "ויכפר על בני ישראל", שיש בזה רמז על מה שכתב הרמ"ע מפאנו, שגם בזמן הגלות הוא עומד ומכפר על ידי שהוא מקריב קרבנות התמיד בשחרית ובערבית. ויש להוסיף סימוכין לכך שקרבנות התמיד מכפרים על ישראל, ממה שמובא במדרש תנחומא (פרשת פנחס סימן יג): "מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עוון, כיצד, תמיד של שחר מכפר על עוונות שנעשו בלילה, תמיד של בין הערבים מכפר על עוונות שנעשו ביום".

וכן מבואר במדרש (ילקוט שמעוני תחילת פרשת פנחס): "אמר רבי שמעון בן לקיש פנחס הוא אליהו. אמר לו הקב"ה, אתה נתת שלום בין ישראל ובני בעולם הזה, אף לעתיד לבא אתה הוא שעתידי ליתן שלום ביני לבין בני, שנאמר (מלאכי ג-כג) הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' וגו' והשיב לב אבות על בנים". הנה כי כן איך זה עולה בקנה אחד עם מה שמבואר במדרש שהוא משבט גד.

כבר הרגיש בסתירה זו רבינו האריז"ל ב"שער הגלגולים" (הקדמה לב), וגילה ברוח קדשו כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, אליהו הנביא זכה לב' נשמות, מצד אחד היתה בו נשמת פנחס בן אלעזר ולכן היה כהן, ואחר כך ניתוספה לו נשמה חדשה משורש גד, ומצד נשמה זו הוא נקרא: "אליהו התשבי מתושבי גלעד", שהוא חלקו של גד.

אליהו הנביא מקריב תמידין בבית המקדש גם בזמן הזה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הקשר הנשגב בין חודש אלול שהוא כנגד שבט גד לאליהו הנביא שיצא משבט גד, על פי מה שמצינו מאמר פלא במדרש (ילקוט שמעוני תחילת פרשת פנחס) על הפסוק הנ"ל: "ויכפר על בני ישראל, וכיפר על בני ישראל לא נאמר, אלא ויכפר, שעד עכשיו לא זז, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים". וצריך ביאור היכן מצינו שאליהו הנביא עומד ומכפר על ישראל בכל עד שיחיו המתים.

ונראה לבאר כוונת המדרש על פי מה שכתב ה"ישמח משה" (פרשת פנחס ד"ה ויכפר) לפרש מה שכתוב על פנחס: "ויכפר על בני ישראל", ונתקשו על כך במדרש תנחומא (פרשת פנחס אות א): "ויכפר על בני ישראל, וכי קרבן הקריב שנאמר בו כפרה, אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאלו הקריב קרבן". ומיישב ה"ישמח משה" קושיית

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו, מה שבחר הקב"ה דוקא בחודש אלול שהוא כנגד גד לחודש של תשובה, כי היות שאליהו הנביא יצא משבט גד שעתידי הקב"ה לשלוח אותו להחזיר את ישראל בתשובה, ולפי המבואר ב"מאור עינים" מקדים הקב"ה לשלוח אותו גם בגלות לעורר את ישראל בתשובה, לכן בחודש אלול שהוא כנגד שבט גד שיצא ממנו אליהו הנביא, הוא הזמן המתאים שיעורר אותנו אליהו הנביא בתשובה שלימה.

מה נפלא לבאר בזה ביתר שאת מה שאמרה לאה בלידת גד, כשראתה ברוח הקודש שבזכות שבט גד שהוא כנגד חודש אלול שיצא ממנו אליהו יזכו לישראל לחודש של תשובה, לכן טמנה בדבריה רמז נפלא על כך באומרה "בגד", שלפי הכתיב הוא "בגד" שהוא לשון בגידה, לרמז שאפילו אם ח"ו "בגד" אחד מישראל בה' שחטא כנגדו, הנה הקרי הוא "בגד", ודרשו במדרש: "בא מי שעתידי לגדד משתינתן של עובדי כוכבים, ומנו אליהו", והרי הוא עתיד לעורר את ישראל בתשובה בחודש אלול שהוא כנגד שבט גד, ובזכות זה יזכו ישראל לתקן מה שבגדו ח"ו בה' בחטאם על ידי תשובה שלימה.

יומתק להבין בזה מה שאנו מכנים את אליהו בתואר "אליהו הנביא זכור לטוב", וכתב הגה"ק החיד"א ז"ל ב"דבש לפי" (מערכת א אות טו"ב) בשם המקובלים, כי בארבע תיבות הללו: "אליהו הנביא זכור לטוב" ישנם סודות גדולים. וזהו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות ד:): "אליהו בארבע". כלומר כשמזכירים שמו של אליהו צריך להזכירו בארבע תיבות הללו: "אליהו הנביא זכור לטוב".

לפי האמור יש לומר פירוש חדש בזה, שאנו מזכירים את אליהו הנביא לטוב שיצא משבט גד שהוא כנגד חודש אלול, שמחזיר את ישראל בתשובה בחודש אלול שמזלו בתולה ונאמר עליו "מצא אשה מצא טוב", לכן אנו מכנים אותו "אליהו הנביא זכור לטוב", שמחזיר אותנו בתשובה בחודש אלול שהוא בבחינת טוב, ובזכות זה נזכה שיבוא כבר ויבשר לנו על הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ד"ה וישא יעקב), כי אליהו הנביא כבר מקדים לעורר אותנו בתשובה גם בעודנו בגלות, והנה קצת מהדברים בלשון קדשו:

"דכתיב הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' גו' והשיב לב אבות וגו', והן אמת הדבר שכמו שלפני ביאת המשיח במהרה בימינו יהיה בשורת אליהו, ומחמת זה יהיה הרחבת הדעת כמו שכתוב (ישעיה יא-ט) ומלאה הארץ דעה וגו', כמו כן יש בחינה זו בכל אדם מישראל ובכל זמן... וזהו הנה אנכי שולח לכם, כי שולח הוא לשון הווה, כי תמיד הוא כך בכל אדם ובכל זמן, בחינת אליהו שולח אל האדם הישראלי לפני בא יום ה' כאמור, ואז והשיב לב אבות על בנים".

רעיון נשגב זה חוזר ונשנה ביתר ביאור בדבריו הקדושים (פרשת פנחס ד"ה לכן אמור), שכל ההשתוקקות שיש לישראל בעבודת ה', הן מאליהו הנביא שמעורר את ישראל תשובה, ובלשון קדשו:

"נקדים הפסוק, הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא וגו', דלשון שולח הווה, דמשמע אף עכשיו, מדלא כתיב אשלח לכם וגו', דהאמת הוא שכל השתוקקות ישראל עובדי ה' לאביהם שבשמים, הוא על ידי בחינת אליהו שהוא המבשר לכל דבר שהוא שלימות, כגון תורה ותפלה שהוא יחוד שלם כנודע במחשבה ודיבור... ומקודם זה צריך תשוקה גדולה וחשק גדול, וזה הוא על ידי בחינת אליהו המעורר התשוקה מקודם".

לפי זה הרווחנו להבין כוונת המדרש: "ויכפר על בני ישראל, וכיפר על בני ישראל לא נאמר, אלא ויכפר, שעד עכשיו לא זו, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים", שהרי לפי המבואר שולח הקב"ה את אליהו הנביא גם בגלות לעורר את ישראל בתשובה. ויש לקשר ענין זה עם דברי הרמ"ע מפאנו, שאליהו הנביא מקריב בכל יום גם בגלות קרבנות תמידים, כי בכח קרבנות אלו הוא מעורר את ישראל לתשובה, שהרי מטעם זה לא לן אדם בירושלים וחטא בידו, כי קרבנות התמיד של שחרית וערבית עורר אותם לתשובה שלימה.

אנו מתפללים תפלת שמונה עשרה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה כנגד קרבנות התמיד, הנה באתערותא דלתתא על ידי תפילותינו למטה אנו עושים אתערותא דלעילא, שיעמוד אליהו הנביא ויקריב קרבן תמיד שכנגד תפלה זו.

לכן דוקא אחרי שסיים ה"ישמח משה" תפלת שמונה עשרה שהיא כנגד קרבן תמיד, השתוקק לראות איך אליהו עומד ומקריב קרבן תמיד, וזכה לראות מה שעורר על ידי תפלתו את הקרבת התמיד על ידי אליהו הנביא. והרי זה קשור בקשר אמיץ למה שפירש ה"ישמח משה" מה שנאמר על פנחס זה אליהו: "ויכפר על בני ישראל", שהכוונה בזה על קרבנות התמיד שהוא מקריב שמכפר בכך על בני ישראל גם בגלות.

אליהו הנביא מכניס הרהורי תשובה בכל אחד מישראל גם בגלות

הבה נמשיך במסע הקודש לבאר הקשר הנפלא בין חודש אלול, חודש התשובה, שהוא כנגד שבט גד, לאליהו הנביא שיצא משבט גד, על פי מה שנקדים לבאר ביאור חדש בכוונת המדרש: "ויכפר על בני ישראל, וכיפר על בני ישראל לא נאמר, אלא ויכפר, שעד עכשיו לא זו, אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים".

ונראה לבאר כוונת המדרש על פי מה שכבר הזכרנו את נבואת הנביא מלאכי על ההכנה לגאולה העתידה: "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". ופירש רש"י: "והשיב לב אבות, להקב"ה, על בנים, על ידי בנים, יאמר לבנים דרך אהבה ורצון, לכו ודברו אל אבותיכם לאחוז בדרכי המקום, וכן לב בנים על אבותם". מבואר מזה שעתידי הקב"ה לשלוח את אליהו הנביא לקרב את ישראל לאביהם שבשמים ולהחזירם בתשובה שלימה כהכנה לקראת הגאולה, כמו ששינינו בגמרא (יומא פו:): "גדולה תשובה שמביאה את הגאולה".

אמנם בא וראה מה שמצינו חידוש גדול בענין זה בדברות קדשו של ה"מאור עינים" (פרשת ויצא

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com